

או שמא, כיון שהדבר האסור בהנאה אינו מקבל טומאה, אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד (202)?

ומסקינן: תיקו!

ומסקינן: תיקו!

אמר רב פפא: הרי אמרו במסכת עוקצין: יחור ענף של עץ תאנה ובו תאנים, שנפשה שנתלש מהעץ ומעורה נשאר תלוי בקליפתה של העץ בלבד, רבי יהודה מטהר את התאנים שבענף, שאינם מקבלים טומאה, דאף שאינו יכול לחיות, כיון שהוא מחובר לעץ הרי הוא נחשב למחובר.

וחכמים אומרים: אם יכול הענף לחיות, שאם יחברו אותו לעץ הוא יחזור ויתאחה עמו ויגדל פירות, הרי הוא נחשב כמחובר, וטהור. **ואם לאו,** הרי הוא כתלוש, וטמא.

בעי רב פפא: לרבנן שהענף שאינו יכול לחיות מקבל טומאה אף שהוא מחובר לאילן, מהו שיעשה האילן "יד" לחברו, לענף

אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד (202)?

אמר רבי ירמיה: הרי אמרו: המשתחוה לחצי דלעת — אסרה בהנאה. שאותה חצי הדלעת שהשתחוה לה נאסרת בהנאה מדין "עבודה זרה". אך חצי הדלעת השניה שלא השתחוה לה מותרת בהנאה.

בעי רבי ירמיה: לדעת רבי שמעון שאיסורי הנאה אינם מקבלים טומאה, לפי שאין להם שם אוכל, נמצא שחצי הדלעת שהשתחוה לה אינה מקבלת טומאה, וחצי הדלעת שלא השתחוה לה מקבלת טומאה,

מהו שתעשה — אותה חצי הדלעת האסורה קכז-ב בהנאה ושאינה מקבלת טומאה — "יד לחברתה" לחציה השני המותר בהנאה, שאם נגע שרץ בחצי האסור בהנאה, האם הוא מביא את הטומאה לחצי המותר מדין "יד",

דהנידון הוא על טומאת עבודה זרה, שהטומאה חלה רק על החצי שעבד, והספק הוא האם החצי השני מוציא את הטומאה מדין יד, שאם יגע אדם בחצי השני הרי הוא יטמא כמו שנגע בחצי שעבד אותה, או שמא אין בזה דין יד. והטעם שלא יהיה כאן דין יד, ביאר רש"י, שאין אוכל נעשה יד לאוכל אחר. אך התוספות הקשו עליו מכמה מקומות, שמצינו שאוכל נעשה יד לאוכל אחר, ואין בזה ספק? ולכן דחו פירוש זה. אך הרמב"ן פירש כן, וביאר את הצד שלא יהיה דין יד מטעם אחר, שהספק הוא דכיון דהחצי שלא נעבד עומד ליחתך, יתכן שבזה לא אמרינן דין יד.

הרמב"ם [עבודה זרה פ"ח ה"ג] פירש את ספק הגמרא באופן אחר, דכתב, חתך דלעת

202. גם כאן צריך לפרש כמו שביארו התוספות את הספק הקודם, שמחובר אינו מקבל טומאה לא רק מחמת שאינו אוכל, אלא שהמחובר הופקע מקבלת טומאה, או שהוא הופקע משם אוכל, ולכן יש מקום להסתפק האם בתורת יד הוא מטמא או לא.

203. ואף שהחצי האסור בהנאה מטמא בטומאת עבודה זרה, ואינו צריך לטומאת השרץ להכניס טומאת אוכלים לחצי השני, מכל מקום האי טומאה אינה אלא מדרבנן, וספק הגמרא הוא לגבי טומאת אוכלים דאורייתא. ובביאור הספק ראה מה שכתבנו לעיל בשם התוספות והחזון איש והמנחת אברהם.

רש"י פירש באופן נוסף את ספק הגמרא,

וכשהוא נותן את כל הבית, כגון שחזר הנגע אחר שחילץ את האבן, שהוא צריך לנתון את כל הבית, נותן את הצד שלו באבן, ומניח את הצד של הכירו. שכתוב "ונתן את הבית", ומשמע רק בית אחד ולא שני בתים (204).

ומבואר אם כן, שרק חצי האבן השייך לבית שבו נראה הנגע נחשב ל"אבן המנוגעת". אך חצי האבן שבבית השכן אינו נחשב לאבן המנוגעת, ולכן אינו טעון נתיצה (205).

בעי רבי זירא: מהו שתעשה החלק הטהור שבאבן "יד" לחברתה, שאמנם חצי האבן שבבית השכן אינו נחשב ל"אבן המנוגעת" לגבי דין נתיצה. אך לגבי הטומאה של האבן המנוגעת — שהיא מטמאת את כל הבא אל הבית ששם האבן — גם החצי השני מטמא מדין "יד", שהוא מוציא את הטומאה מהחצי הטמא לבית של השכן, וכל הבא אל

שמחובר בו ואינו יכול לחיות. שאם נגעה הטומאה באילן, האם האילן מעביר את הטומאה ליחור מדין "יד", או שמא, כיון שהמחובר אינו מקבל טומאה אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד?

ומסקינן: תיקו!

אמר רבי זירא: הרי אמרו: במסכת נגעים: אבן שבזוית הבית, שרגילים לתת שם אבנים רחבות שמכילות את כל עובי הכותל, ומתוך כך נראית האבן גם בצידו השני של הכותל בבית של השכן, ונראה הנגע באותה האבן,

הרי כשהוא חולץ את האבן הזאת מתוך הבית, כגון שנשאר הנגע בעינו לאחר שני שבועות של הסגר, או שפשה הנגע לאחר שבוע אחד של הסגר — חולץ את כולה. ואף את החלק שבבית השכן, שכן המצוה לחלוץ את האבן כמות שהיא בשלמות, בין גדולה בין קטנה.

האבנים.

וביאור החילוק בין חליצה לנתיצה הוא, שבתחילה כאשר נראה הנגע באבן תולים את הנגע באבן עצמה, ולכן כל האבן טעונה חליצה. אך לאחר שחלץ את האבן וחזר הנגע בבית, תולים את הנגע בבית ולא באבן, ולכן כל הבית טעון נתיצה. אך אין כל האבן טעונה נתיצה, שהרי הנגע הוא בבית ולא באבן, והחצי השני שאינו חלק מהבית אינו חלק מהנגע, וכן משמע ברמב"ן על התורה [ויקרא יד].

205. המשנה אחרונה במסכת נגעים שם הוכיח מספק הגמרא שדין טומאת נגעים נקבעת לפי דין הנתיצה, שכל דבר שניתן עם הבית נחשב לאבן המנוגעת לגבי טומאת נגעים, ואינו תלוי בדין חליצה, שהרי בלא דין יד מבואר בגמרא

והשתחוה לה אסרה, השתחוה לחצי דלעת והחצי האחר מעורה בו, הרי זה אסור מספק שמא זה החצי כמו יד לחצי הנעבד. והיינו שלפי הרמב"ם לא יתכן שיאסר חצי דלעת, אלא מדובר שחתך דלעת ועבד אותה, והספק הוא באופן שהחצי השני מעורה בו, האם הכל נאסר בהנאה מדין יד או לא, והשיג הראב"ד דהנידון בסוגיא הוא לענין טומאה, אך לענין איסור לא מצינו דין יד.

204. כן פירש רש"י. אך הר"ש במסכת נגעים שם פירש באופן פשוט יותר, דלגבי חליצה נאמר "וחלצו את האבנים", לשון רבים, לומר שגם השכן צריך לחלוץ עמו. אך לגבי נתיצה נאמר "ונתן את הבית את אבניו" וכו' לשון יחיד, לומר שרק בעל הבית צריך לנתון את

הבית של השכן יטמא (206), או שמא, אין דין יד לטומאת נגעים (207)?

מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר נבלה.

ומסקינן: תיקו!

והוינן בה: מאי נפקא מינה איכא בין אבר מן החי לאבר של הנבלה, והרי שניהם מטמאים בטומאה חמורה?

שנינו במשנה: מתה הבהמה האבר המדולדל

שרק החצי הראשון טמא אף שכל האבן טעונה חליצה.

ואפילו את יד המת לאהל, הרי כל אשר באהל נטמא, ואילו בנגעים, דוקא הנכנס ראשו ורובו לאהל המצורע נטמא, וכן אין אהל המצורע מטמא עד שיכניס המצורע ראשו ורובו, ובאבן המנוגעת אינה מטמאת עד שיכניס כזית ממנה, ובטלית צריך להכניס שלש על שלש, והטעם הוא, לפי שבנגעים הטומאה היא מה שהוא נמצא במושב אחד עם המצורע או האבן המנוגעת. ואם כן כאשר הכניס את יד האבן לבית פשיטא שהיא לא מטמאת, והיאך יטמא כל הבית של השכן מחמת חלק האבן שהיא יד לאבן המנוגעת? ותירץ החזון איש בדוחק, שאילו החצי השני משמש כיד לחצי הראשון, הרי אין הכותל חוצץ בפני החצי הראשון, והרי זה נחשב שהאבן המנוגעת עצמה נמצאת בתוך הבית השני, וצ"ע.

206. כן פירש רש"י. ולפי זה כל "בית המנוגע" מטמא את הנכנס לבית מחמת שני טעמים, האחד, שהבית הוא בית המנוגע, והשני, שהבית מאהיל על אבן המנוגעת, ואף שהאבן המנוגעת נמצאת בתוך הכותל מכל מקום זה נחשב שהבית מאהיל על האבן. והקשה המקדש דוד [סוף סימן נ], דבמסכת יבמות קג ב מקשינן אי אמרינן באיסורי הנאה כתותי מכתת שיעורא, מדוע הבא אל הבית טמא? הא בעינן "והבא אל הבית", וליכא, שהרי אין כאן בית. ואי נימא דכל בית המנוגע מטמא את הנכנס אליו מדין שהוא מאהיל על אבן המנוגעת, מאי פריך, הא על זה לא שייך לומר כתותי מכתת שיעורא, שהרי כזית מאבן המנוגעת מטמא אף כשהוא מכתת? אלא מוכח שבית המנוגע מטמא רק מחמת שהוא נכנס לבית המנוגע, ולא מחמת שהבית מאהיל על האבן המנוגעת, כיון שהאבן היא בתוך הכותל.

וכתבו המקדש דוד הפורת יוסף והחזון איש, דלולי דברי רש"י היה מקום לפרש את ספק הגמרא לענין מגע ולא לענין אהל, והיינו, שאם געע אדם בצד השני של האבן, הרי הוא נטמא מדין מגע ביד של אבן המנוגעת.

ותירץ החזון איש [נגעים י ב], דנידון זה תלוי במחלוקת תנאים במסכת נגעים פי"ד מ"ו, והגמרא ביבמות מקשה לפי התנא שמטהר, והגמרא כאן מסתפקת לפי התנא שמטמא.

207. ספק זה שונה מכל הספקות דלעיל, דהכא הספק הוא להוציא את הטומאה מהאבן המנוגעת, ולעיל הספקות הם להכניס את הטומאה על ידי דבר שאינו ראוי לקבל טומאה. וכן לגבי טומאת עבודה זרה לפירוש שני ברש"י הספק הוא לגבי להוציא את הטומאה מהעבודה זרה.

אך מכל מקום הקשו הפורת יוסף והחזון איש [שם ס"ק טו] איך יתכן לטמא את הבית של השכן מדין יד, הרי מצינו חילוק גדול בין טומאת "אהל" במת לטומאת "אהל" בנגעים, שבמת, אם יכניס האדם את אצבעו לאהל המת הרי הוא נטמא, וכן אם יכניס משהו מהמת

והקשה החזון איש [עוקצין א יד], מדוע לא יטמא החלק השני אף בלא דין יד מדין "כל

ומשנינן: איכא בינייהו: בשר הפורש ממנו מן האבר. דאילו בשר הפורש מאבר מן החי לא מטמא, שהרי אפילו אם פירש הבשר מהבהמה עצמה אינו מטמא [שרק אבר שלם מטמא משום אבר מן החי], וכל שכן בשר הפורש מאבר שפירש מן החי שאינו מטמא (208).

ואילו בשר הפורש מאבר מן הנבלה הרי הוא מטמא, שהרי יש בו כזית בשר נבלה שמטמא בנבלה.

והוינן בה: אבר מן החי דארמן דמטמא — מאי קרא? מהיכן למדנו זאת?

ומשנינן: אמר רב יהודה אמר רב: דכתיב "וכי ימות מן הבהמה — הנוגע בנבלתה יטמא". ודרשינן מדכתיב "מן הבהמה" שאפילו מקצת מהבהמה שמת, כגון אבר שפירש ממנה, מטמא בנבלה (209).

ומקשינן: והא האי קרא מובעי ליה לכאידך דרב יהודה אמר רב.

דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא: "וכי ימות מן הבהמה", ומשמע שלא כל בהמה מטמאה, אלא רק מקצת בהמה מטמאה במיתתה, ומקצת

שפירש מן החי שלא ירד מעולם לידי טומאה איכא קרא דאינו מטמא. אך בשר שפירש מאבר מן החי, שכבר ירד לידי טומאה בעודו באבר, מנין שפקעה הטומאה בזה שפירש מהאבר? [וביותר יש לעיין, שהרי הילפותא לטמאות אבר הוא דחשיב מיתה לגבי האבר, ואם כן בבשר שפירש מהאבר כבר ארע בו מיתה בשעת פרישתו מהאבר, ומנין שהוא טהור?], וצ"ע.

209. יש לדון, האם טומאת אבר מן החי היא מדין טומאת נבלה, שהתחדש שגם אבר שמת נחשב כנבלה, ובלבד שיהיה אבר שלם שאינו מעלה ארוכה. או שהן שתי טומאות נפרדות. הבזכר יצחק [סימן לג] נקט שטומאה אחת היא, דהא ילפינן מ"וכי ימות" שגם מיתה אבר נחשבת למיתה. [וכן כתב שם לגבי איסור אבר מן החי, שבשיראל יסוד האיסור הוא איסור נבלה. אך בכך נח שנבלה מותרת איסור אחר הוא, וחלוק גדר איסור אבר מן החי לישראל מאשר בכך נח].

אך בנאות יעקב [סימן יג] דחה, שלא יתכן לומר כן, דהא בתורת כהנים ממעטינן אבר מן העוף החי ואבר מדגים חיים שאינם מטמאים,

המחובר לטמא טמא? ותירץ, דלא אמרינן מחובר לטמא טמא אלא בדבר אחד שניחא לו בחיבורן. אך בשני דברים שעומד להפרישן לא חשיב מחובר לטמא. אך הקשה, דאם כן אף מדין יד הוא טהור, שהרי אין היד מטמא אלא אם כן ניחא לו בחיבורן, כדתנן בעוקצין פ"א מ"ה? ותירץ, דמיירי באופן שעדיין ניחא ליה בשימושן בתורת יד, והניח בצ"ע.

עוד הקשה החזון איש שם, אי נימא דאין דין יד אלא בדבר המשמש אחיזה לאוכל, כיצד יתכן דין יד ביחור של תאנה, שהאילן הוא מחובר, ואי אפשר לטלטל על ידו את היחור, וכן באבן המנוגעת שהרי האבן מחוברת לכותל? ותירץ, שבדבר שהוא מחובר ממש לאוכל אין צריך שישמש לו בית אחיזה, אלא גם בלאו הכי יש בזה דין יד.

208. כן כתב רש"י. ואף שהילפותא שאין בשר מטמא הוא רק בבשר שפירש מן החי. אך בשר שפירש מאבר מן החי אין מקור שאינו מטמא, מכל מקום אם בשר שפירש מהחי אינו מטמא כל שכן בשר שפירש מאבר מן החי. והקשה התפארת יעקב מאי כל שכן, אדרבא, בשר

בהמה אינה מטמאה בנבלה, ואף על פי שהיא כמתה.

שמתה מטמאה בטומאת אבר מן החי, אפילו בשר שפירש מן החי נמי יטמא?

ומתוצינן: לא סלקא דעתך!

דתניא: יכול יהא בשר הפורש מן החי טמא? תלמוד לומר "וכי ימות מן הבהמה", דמהאי קרא ילפינן טומאה לפורש מן החי. ומדקרייה רחמנא "מת" דרשינן מה מיתה שאינה עושה חליפין, שהמת אינו חוזר לחיות, אף כל שאינו עושה חליפין דוקא הוא מטמא כשפירש מן החי, דהיינו אבר שאינו חוזר לאחר שפירש, אבל בשר שפירש מהחי אינו מטמא שהרי הוא עושה חליפין, שבשר אחר בא תחתיו, דברי רבי יוסי הגלילי⁽²¹⁰⁾.

ואיזו זו שאינה מטמאה? — זו טרפה ששחטה. שאף שהשחיטה אינה מתרת באכילה מהניא לטהרה מידי טומאת נבלה, והיכי ילפינן מהכא גם טומאת אבר מן החי?!

ומתוצינן: אם כן, דקרא אתי רק להך דרשא דטריפה ששחטה אינה מטמאת, לכתוב רחמנא "וכי ימות מבהמה" דהוי משמע גם כן דרק "מקצת בהמה" מטמאה. מאי "מן הבהמה"? שמע מינה תרתי דרשות.

והוינן בה: אי הכי, דמרביןן שמקצת בהמה

הבשר שמטמא הוא אבר שלם, והוי תנאי בעלמא להשלמת השיעור. אך עיקר המטמא הוא הבשר.

הרמב"ם פ"ט ממלכים ה"י כתב, דבן נח חייב על אבר מן החי ועל בשר מן החי בכל שהוא, שלא ניתנו השיעורים אלא לישראל בלבד. והקשה בגליון רעק"א שם בשם השאגת אריה, כיון שהוא אסור גם בבשר מן החי בכל שהוא, מה הנפקא מינה באיסור אבר מן החי, הרי בכל אבר יש גם בשר? ותירץ התפארת יעקב, שלולי האיסור המיוחד לאבר מן החי סלקא דעתך שהוא לא יתחייב על אבר אלא רק על בשר שפירש מהחי, דהא בן נח אינו אסור בנבלה אלא באבר מן החי, ובגמרא מבואר דאבר שלם שפירש חשיב כמיתה לגבי האבר, והוי כנבלה שאינו מוזהר עליו, ורק בשר שפירש מהחי לא חשיב כמיתה לגבי הבשר, ולכן צריך לאסור גם אבר שלם.

210. בפשטות לפי רבי יוסי הגלילי הדבר תלוי רק האם הוא עושה חליפין. אך כתבו התוספות,

ואם כל הטומאה היא טומאת נבלה, פשיטא שאינם מטמאים, שהרי אין בהם טומאת נבלה! אלא מוכח שטומאה נפרדת היא. [ניתכן לדחות, שלאחר שהם נתמעטו חזינן שדין אבר מן החי ודין טומאת נבלה שוים, ומסתבר שמעתה טומאה אחת היא].

ומדברי התוספות לכאורה יש לדקדק שטומאת אבר מן החי היא מדין טומאת נבלה, שכתבו לגבי חצי כוליא ועצם לחוד, דמסתבר שאף לרבי יוסי הגלילי אינם מטמאים אף שאינם מעלים ארוכה, שלא עדיף עצם מן החי מעצם דנבלה שאינו מטמא, ומשמע שגדרם שוה.

ובכתבי הגר"ח כתב לתלות חקירה זו במחלוקת של רבי ורבי עקיבא דלהלן האם צריך שיהא באבר גם בשר או לא, שלפי רבי עקיבא שדי בגידים ועצמות, הרי על כרחך אינו מדין נבלה, שהרי לגבי נבלה נאמר בנבלתה שרק בשר הנבלה מטמא. אך לפי רבי חידש הגר"ח, דעיקר טומאת האבר היא הבשר שבה, כטומאת נבלה, אלא שלדין שיעור צריך שיהא אבר שלם עם גידים ועצמות, דבטומאת אבר מן החי שיעור

שפירשה מן החי, שיש בה גידים ועצמות ואין בה בשר. לפי רבי שדרשינן מה בהמה בשר גידים ועצמות, אין הארכובה מטמאת, שהרי אין בה בשר, ולפי רבי עקיבא שדרשינן מה בהמה גידים ועצמות גם ארכובה מטמאת, שהרי יש בה גידים ועצמות. [וכן לרבי יוסי הגלילי היא מטמאת שהרי "אינו עושה חליפין"]^[211].

בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי מאי איכא?

רבי עקיבא אומר: מ"בהמה" דרשינן — מה בהמה יש בה גידים ועצמות, אף כל שיש בו גידים ועצמות מטמא כשפירש מן החי, ולא בשר לבד.

רבי אומר: "בהמה" — מה בהמה שיש בה בשר גידים ועצמות אף כל שיש בו בשר גידים ועצמות.

ומבארנין: **בין רבי לרבי עקיבא איכא בינייהו: ארכובה. עצם התחתון ברגל**

שהיה בו בשר והוסר לרבי אינו מטמא ולרבי עקיבא מטמא, אלא שבארכובה נחלקו התוספות והריב"א האם לרבי היא מטמאת או לא. ויש לעיין, האם המחלוקת של רבי ורבי עקיבא היא בהוסר כל הבשר עד שאינו מעלה ארוכה, ומכל מקום רבי עקיבא מטמא דאין צריך בשר כלל. אך אם הוסר רק מעט בשר לכולי עלמא זה עדיין חשיב אבר עם בשר ומטמא, או שמא הם נחלקו באופן שהוסר רק מעט בשר ועדיין האבר מעלה ארוכה. אך אם הוסר כל הבשר לכולי עלמא אינו מטמא. החזון איש [יו"ד ריד] נקט שאם הוסר כל הבשר לכולי עלמא אינו מטמא, דהא כתבו התוספות לעיל שגם לפי רבי יוסי הגלילי צריך שיהא אבר שלם וחשוב. אך מדברי הרמב"ן לקמן [על הגמרא הא מני רבי מאיר היא] מוכח שאם האבר מעלה ארוכה לכולי עלמא הוא מטמא.

ובחזון איש שם כתב, שלולי דברי התוספות היה מקום לומר שאם הוסר הבשר לא נחלקו כלל רבי ורבי עקיבא, ולכולי עלמא אם האבר מעלה ארוכה הוא מטמא, ואם אינו מעלה ארוכה אינו מטמא, אלא הם נחלקו רק בארכובה, שאף שאינו מעלה ארוכה רבי עקיבא מטמא כיון שזהו האבר מתחילתו. וראה תפארת יעקב.

שאם כן כאשר נתלש מהבהמה חצי אבר, שגם הוא אינו עושה חליפין, הרי הוא מטמא, וזה אינו, שהרי לכולי עלמא דוקא אבר שלם מטמא. ולכן כתבו, שגם רבי יוסי הגלילי דורש מ"בהמה" דבעינן דבר חשוב ושלם, אלא שלקבוע איזה אבר ומה כלול באבר זה יליף רק מדומיא דמיתה שאינה עושה חליפין, ורבי עקיבא ורבי דורשים הכל מ"בהמה".

211. כתבו התוספות שכאן ביארה הגמרא כמה נחלקו רבי עקיבא ורבי האם ילפינן רק גידים ועצמות או שמא גם בשר, והיינו, שבארכובה יש רק גידים ועצמות ואין בשר, ומכל מקום זה אבר שלם, רבי עקיבא סובר כיון שיש כזה אבר, שוב אין צריך שיהיה בשר גם בשאר האברים, דמצינו אבר שלם שאין בו בשר, והוי שפיר דומיא דבהמה, ורבי סובר, כיון שרוב האברים יש בהם גם בשר, לא חשיב דומיא דבהמה.

וכתבו בשם הריב"א, דגרסינן בגמרא "איכא בינייהו בשר", והיינו דבארכובה לכולי עלמא זה נחשב אבר שלם ומטמא, אלא הם נחלקו בשאר האברים שהיה בהם בשר אלא שהוסרו, האם ילפינן מארכובה שגם בלא בשר הוי דומיא דבהמה, או דילפינן משאר אברים דבלא בשר לא הוי דומיא דבהמה.

ומכל מקום מבואר מדברי התוספות, שאבר

בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי מאי איכא בינייהו?

אמר רב פפא: כוליא וניב שפתים מן השרץ איכא בינייהו.

וצריכא קראי למעט בשר מן החי שאינו מטמא בין בבהמה ובין בשרצים.

דאי אשמעינן בבהמה, הוה אמינא היינו טעמא דלא מטמא בה בשר שפירש מחיים, משום דלא מטמא נבלת הבהמה בכעדשה, אלא בכזית, אבל שרץ החמור, דמטמא נבלתו בכעדשה, אימא לטמא מחיים.

ואי אשמעינן שרץ, הוה אמינא דמשום דלא מטמא בשר הפורש ממנו במשא, הלכך לא מטמא מחיים. אבל בהמה החמורה, דנבלתה מטמא במשא, אימא לטמא מחיים, לכך צריכא תרי קראי.

תנו רבנן: החותך כזית⁽²¹³⁾ בשר מאבר מן

אמר רב פפא: כוליא וניב שפתים איכא בינייהו. שאינם עושים חליפין ואין בהם עצם. ואם פירשו מהחי, לרבי יוסי הגלילי הם מטמאין ולרבי עקיבא [וכל שכן לרבי] אינם מטמאין⁽²¹²⁾.

תניא נמי גבי שרצים כהאי גוונא: יכול בשר הפורש מן השרצים יהא טמא כאבר הפורש מהם? [שגם אבר שפירש משרצים מטמא], תלמוד לומר "במותם", ודרשינן: מה מיתה שאינה עושה חליפין, אף כל שאינה עושה חליפין, דברי רבי יוסי הגלילי.

רבי עקיבא אומר: מ"שרץ" דרשינן — מה שרץ גידים ועצמות.

רבי אומר: "שרץ" — מה שרץ בשר גידים ועצמות אף כל בשר גידים ועצמות.

ומבארנין: בין רבי לרבי עקיבא איכא בינייהו: ארכובה מן השרץ.

213. כתב רש"י ד"כזית" לאו דוקא, דהא לטומאת אוכלים בעינן כביצה, אלא מדובר שחתך בשר בשיעור כביצה. ורש"י אזיל כאן לשיטתו קודם שחזור בו, שגם לקבל טומאת אוכלים בעינן כביצה, וכן סובר רש"י לעיל קיח ב, ראה מה שכתבנו שם. אך לפי מה שחזור בו רש"י שגם כל שהוא מקבל טומאה מדרבנן אין צריך להעמיד שחתך כביצה.

אך הקשה המשנה למלך [כלים פכ"ג ה"ט], מדוע הוצרך רש"י לומר שמדובר באופן שחתך בשר בשיעור כביצה, הרי די במה שהמחשבה היתה על שיעור כביצה מהבשר, ואותו כביצה שחישב עליו נטמא בטומאת אוכלין מהאבר, ומעתה, אף אם יחתוך כל שהוא, אותו כל שהוא נשאר בטומאתו, [שהרי כביצה אוכל שנטמא וחילקו לשנים לא פקעה הטומאה, דשיעור

212. הרמב"ם אבות הטומאה פ"ב ה"ג פסק כרבי, שצריך שיהיה באבר בשר גידים ועצמות. והקשה הכסף משנה [ה"ד], מדוע לא פסק הרמב"ם כרבי עקיבא, הרי בכל מקום הלכה כרבי עקיבא מחברו? וראה בחידושי רבינו מאיר שמחה שיישב, שמהמשנה לעיל קכה א לגבי קולית מוכח שבלא בשר אין האבר מטמא, וכרבי, ופסק הרמב"ם כסתם משנה.

עוד הקשה הכסף משנה, שהרמב"ם בה"ד כתב, הכוליה והלשון והשפה, אף על פי שהם אברים שאינם עושים חליפין, הואיל ואין בהן עצם הרי הן כבשר. ומאחר ופסק כרבי מדוע לא כתב שגם ארכובה אינה מטמאת? וכבר יישבו האחרונים, שהרמב"ם גרס בגמרא כהריב"א, ולדידה לכולי עלמא ארכובה מטמאת.

זירא, אמר ליה רב אסי לרבי זירא: מאי אמור כבי מדרשא?

אמר ליה רבי זירא לרב אסי: מאי קשיא לך? שאתה סבור שמא עסקו כבי מדרשא בשאלתך.

אמר ליה רב אסי לרבי זירא: הא קשיא לי: דקתני בכרייתא דלעיל: הישב ואחר כך חתכו טמא. לפי שהבשר נגע באבר בעודו מחובר אליו, ונטמא ממנו בטומאת אוכלין,

ואמאי? הא טומאת בית הכתרים היא! שהרי קכט-א נגיעת הבשר הטמא בשאר האבר לא היתה אלא בעוד שהם היו מחוברים יחד, ומקום המגע, שהוא מקום החיבור שביניהם, אינו נראה לעין, וטומאת בית הכתרים [מגע טומאה שאינו נראה לעין] לא מטמא?

אמר ליה רבי זירא לרב אסי: אף לדידי קשיא לי האי קושיא, ושאלתיה לרבי אבא בר

החי, שהבשר שפירש מהאבר אינו מטמא בטומאה חמורה, [וכדילפינן לעיל שדוקא אבר שלם מטמא], אך הוא מטמא טומאת אוכלין, ובלבד שיחשוב עליו לאכילת גוי, לפי שבסתמא אינו עומד לאכילה⁽²¹⁴⁾.

אם חתכו ואחר כך הישב עליו — טהור. לפי שמשעה שחישב עליו ונעשה "אוכל" הראוי לקבל טומאה, לא נגע בו שום טומאה, ולכן הוא טהור עד שיגע בו השרץ.

אבל אם הישב עליו, ואחר כך חתכו — טמא. לפי שבעוד שהבשר היה מחובר לאבר מן החי כבר היה עליו תורת "אוכל", והיה ראוי לקבל טומאת אוכלין. ואז נגע הבשר באבר מן החי המטמא "טומאה חמורה", וקיבל ממנו "טומאת אוכלין"⁽²¹⁵⁾, וטומאה זו אינה יורדת ממנו אף לאחר שנחתך מהאבר.

רב אסי לא על לבי מדרשא. אשכחיה לרבי

באיסור, ואם כן זה יתכן גם בחישב עליו לאכילת ישראל, ומאי שנא? ויתכן לומר כמו שכתב התוספות יום טוב במשנתנו, שרש"י נקט כן משום שיותר מצוי גוי רשע שיאכל איסור מאשר ישראל, ובאמת אין הבדל לדינא, אלא שגוי שיאכל איסור הוא מצוי יותר.

עוד כתב הרמב"ן, שהברייתא כאן סוברת דלא כרבי שמעון, שאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים אינו מקבל טומאה, שהרי האבר מן החי איסור אף לבני נח, ולדעת רבי שמעון אין אבר מן החי מקבל טומאה.

215. התוספות במסכת מנחות [כד ב ד"ה כי] הקשו, מדוע הבשר קיבל טומאת אוכלין מהאבר, נימא "שבע לה טומאה", כלומר, שדבר שהוא כבר טמא אינו יכול לקבל עוד טומאה,

כביצה הוא רק בקבלת הטומאה]? ותירץ, שמסתמא מדובר בכרייתא שחתך את מה שחישב עליו, וכיון שעל כרחך צריך לומר שהמחשבה היתה על כביצה, לכן פירש רש"י שחתך כביצה. ועיי"ש מה שכתב עוד ליישב הגירסא "כזית".

[וראה עוד בחידושי רבינו מאיר שמחה שכתב, שלפי הצד בגמרא שהטומאה היא מדין סופו לטמא טומאה חמורה, הרי השיעור הוא בכזית, לפי שיטת רבי מאיר בזבחים קה א, ושפיר גרסינן לפי זה "כזית"].

214. כן כתב רש"י. ובחידושי הרמב"ן הקשה עליו, מדוע הוצרך לומר שחישב עליו לאכילת גוי, הרי גם לגוי הוא אסור באכילה משום אבר מן החי, ועל כרחך חישב עליו שיאכלוהו